

AVE 70!

*«Між речами немає суттєвої різниці,
все швидко змінюється, все є тлін.
Навколо тебе життя руйнується, проте всередині
ти стаєш твердіший за алмаз.
Мабуть, саме ця міцна серцевина як магнітом
притягує до тебе інших».*

Г. МІЛЛЕР

24 серпня цього року виповнилося 70 років нашому дорогому Вчителеві — Олександрові Володимировичу Симоненку. Святкування відбулося в дружньому колі Пізньоскіфської археологічної експедиції (ПАЕ), яку ювіляр успішно очолює вже 10 років. Спостерігаючи, як він завзято пробирає катакомбу на південному сонці, ніколи не даси йому його років. Олександр Володимирович очолює і відновлену Херсонську археологічну експедицію (ХАЕ), в якій він провів свої юнацькі роки. Протягом десяти років під керівництвом Олександра Володимировича проведено розкопки пізньоскіфських пам'яток у Червоному Маяку, Львовому, Золотій Балці, Зміївці, Понятівці, розкопано та обстежено кургани в Каїрах, Садовому, Іванівці, Сергіївці. Олександр Володимирович — справжній «археолог-польовик», він добре бачить землю, має багатющий досвід розкопок найрізноманітніших археологічних пам'яток і володіє практичними навичками, яким можна навчитися, тільки працюючи в полі. Нам, його учням, дуже приємно, що Олександр Володимирович невтомний і активний дослідник, який не полишає польової діяльності.

Втім, польові дослідження, як би не любив їх Олександр Володимирович, не є головним у його роботі. Він завжди вчить нас, що археолог — не той, хто копає, а той, хто пише. О. В. Симоненко — доктор наук, провідний науковий співробітник відділу археології раннього залізного віку, усіма шанований сарматознавець, визнаний експерт, науковий доробок якого добре відомий фахівцям далеко за межами України. Олександр Володимирович кілька років досліджував сарматські пам'ятки в Угорщині разом з угорськими колегами, читав лекції у Колумбійському, Нью-Йоркському та Пенсильванському університетах, 1998 р. його було обрано членом-кореспондентом

24 серпня 2020 р. с. Червоний Маяк

Германського археологічного інституту. Серед його відкриттів — ідентифікація пам'яток роксолан, багаторічне дослідження теми ритуальних депозитів, які ще зуть «дивними комплексами», нова хронологія та періодизація сарматських пам'яток Північного Причорномор'я. О. В. Симоненко вважається одним з провідних у світі фахівців з сарматської мілітарії та римських ім-

Чигирин, конференція пам'яті О. І. Тереножкіна. Зліва направо: Я. П. Гершкович, Б. А. Раєв, О. В. Симоненко, В. П. Ніконов, А. М. Хазанов, Б. П. Єгоров. 2007 р.

портів у варварських культурах степу. Нині він активно вивчає проблеми походження і розвитку пізньоскіфської культури, взаємовідносини пізніх скіфів і сарматів, готує до друку методичні рекомендації з розкопок курганів.

Олександр Володимирович не втратив допитливості й певного наукового азарту, що робить його роботи по-справжньому цікавими. Значний перелік його друкованих праць й високий індекс цитування є тому підтвердженням. Проте бібліометрія не здатна відобразити, скільки сил, кропіткої праці й наполегливості прикладає дослідник. Вона не розповість, як це — бути вченим в радянській та пострадянській країні, працювати і жити в експедиціях по 6—7 місяців на рік, писати й видавати книги власним коштом, плекати і якісно робити свою справу навіть за чверть ставки посадового окладу. Не дивлячись на безліч труднощів, з якими Олександр Володимирович доводилося і досі доводиться стикатися в науковому житті, він завжди з гідністю долає усі перепони. Він не озлобився, не перестав бути людяним, залишився вірний своїм принципам. Серед безумовних чеснот Олександра Володимировича — вишукане почуття гумору, ерудиція, щирість з людьми. Можливо, хтось скаже, що планка його вимог до учнів занадто висока: так, Олександр Володимирович суворий, вибагливий і педантичний в робочих питаннях керівник. Однак всі ці вимоги він перш за все ставить собі, а це вельми рідкісна людська якість у наш час. Він власним прикладом доводить, як треба робити, однак часто цитує свого вчителя Є. В. Черненка: «Головне завдання керівника — не заваяжати».

Олександр Володимирович ніколи не проти просвітницької діяльності, тому за роки роботи ХАЕ і ПАЕ лекції і екскурсії для місцевих мешканців стали доброю експедиційною традицією.

О. В. Симоненко завжди з повагою і чуйністю згадує своїх вчителів, колег, з якими їздив в експедиції, співробітників великих і малих музеїв, де йому доводилося працювати. Олександр Володимирович талановитий оповідач, і ось вже будні археологів минулих років, такі схожі і одночасно не схожі на наші, оживають за вечірнім чаюванням. Ми з нетерпінням чекаємо публікації мемуарів про більш ніж двадцятирічну роботу ХАЕ, про наших старших колег і розкопки, про які читаємо у звітах.

Олександр Володимирович завжди вчить нас, що справжній археолог має бути об'єктивним та безпристрасним до культур, які він вивчає. Однак сам він любить ті самі речі, що були так до вподоби сарматам: безкрайній степ, коней і собак. Він часто каже, що виріс із кіньми, і це правда — юнацькі тренування у кінному спорті розтяглися на все його життя, і досі наш вчитель скаче верхи на своєму вірному Бальзамі. Як поетично написав Олександр Володимирович в своєму поки що єдиному біографічному нарисі: «Швидкі ноги коня уносять мене від старості». Любов до коней проявилася також і в детальному вивченні кінської збруї та вершників сарматського часу.

Олександр Володимирович ніколи не перестає опікуватися своїми обранцями. Він завжди порадить хороший фільм, поцікавиться, яку музику слухаєте, підкаже прекрасну художню книгу. Ми дуже пишаємося тим, що є учнями Олександра Володимировича, і в нас є можливість працювати з ним разом.

Від щирого серця ми бажаємо йому довгих і щасливих років, міцного здоров'я і наснаги, часу і сил для улюбленої роботи і терпіння для нових поколінь учнів.

О. С. ДЗНЕЛАДЗЕ,
Д. М. СІКОЗА

Перший сезон у степу. ХАЕ, курган біля с. Львове. 1973 р.

ХАЕ, с. Богданівка, з О. Петрусевич. 1977 р.

ХАЕ, с. Шевченківка, керівник розкопок скіфського кургану. 1978 р.

△

Ольвія. Зліва направо: М. М. Ієвлев, О. В. Симоненко, В. М. Отрешко, С. Б. Буйських з дочкою Юлею. 1994 р.

◁ В Інституті з Н. В. Полосьмак. Початок 2000-х рр.

Копенгаген, Національний музей. 2006 р.

▽

Острів Борнхольм, біля «власного» магазину. 2006 р.

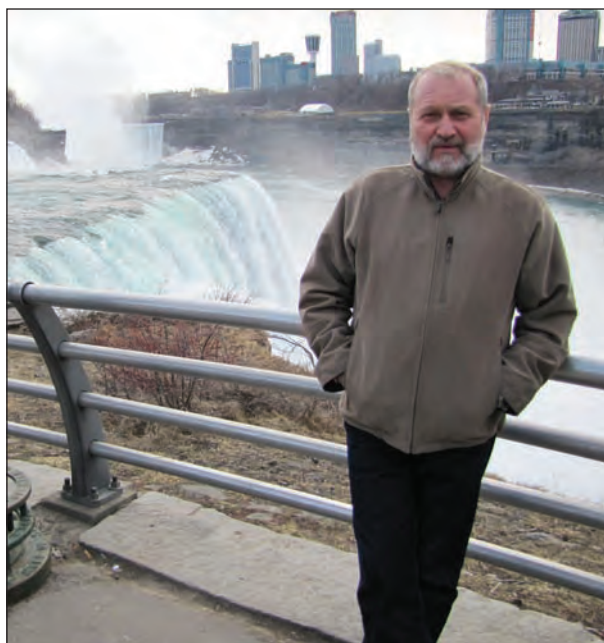
Санкт-Петербург. Остання зустріч із М. Б. Щукиним (ліворуч Б. А. Раєв). 2007 р.

Принстон, Інститут перспективних досліджень. Разом з С. С. Міняєвим (ліворуч) та Ніколою Ді Космо. 2008 р.

Нью-Йорк, з Є. І. Архиповою. 2009 р.

На Ніагарському водопаді, 2010 р.

Скіфополіс (Бет-Шеан, Ізраїль). 2011 р.

Конференція ROMES (Копенгаген), з Ільдаром Казюмовим. 2013 р.

Національний музей (Копенгаген). Казан з Гундерструпа. 2013 р.

Село Ольгівка Херсонської області, у місцевому музеї. 2015 р.

Присивашня, розвідка. 2016 р.

Інститут археології НАН України, на засіданні спецради. 2017 р.

Червоний Маяк, розкопки могильника. 2017 р.

Берлін, доповідь у Германському археологічному інституті. 2017 р.

Римське місто Суссіта (Ізраїль), з О. Єрмоліним. 2019 р.

Сімейна улюблениця Джака

З конем Бальзамом ▸

Єрусалим, з Є. І. Архиповою. 2019 р.

Село Золота Балка, шурфовка. 2019 р.

Червоний Маяк, могильник. Зі співробітниками експедиції Д. Сікозою, А. Кущевим та В. Овсянніковим. 2020 р.